

Høring – forslag om endret fastsetting av grunnlaget for korttidsytelsene etter folketrygdloven kapittel 8, 9 og 14 (sykepenger, foreldrepenger, svangerskapspenger, omsorgs- og opplæringspenger og pleiepenger)

20. november 2015

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
2	Bakgrunn	5
2.1	Lov om arbeidsgivers innrapportering av ansettelsesforhold og inntektsforhold (a- opplysningsloven)	5
2.2	IKT-modernisering i Arbeids- og velferdsetaten.....	6
3	Gjeldende rett	7
3.1	Sykepengegrunlaget til arbeidstakere i arbeidsgiverperioden	7
3.2	Hvilken inntekt skal medregnes i den aktuelle ukeinntekten?	7
3.3	Sykepengegrunlaget til arbeidstakere i trygdeperioden.....	8
3.4	Beregning av sykepenger til selvstendig næringsdrivende.....	9
3.5	Beregning av sykepenger til frilansere	9
3.6	Beregning av sykepenger til medlemmer med kombinerte inntekter	10
3.7	Andre ytelser som følger beregningsmodellen for sykepenger	11
4	Utfordringer ved dagens regler for fastsetting av beregningsgrunlaget for sykepenger 11	
5	Forslag om endring av regler for fastsetting av sykepengegrunlaget for arbeidstakere 12	
5.1	Generelt om forslaget	12
5.2	Nærmere om beregningsperioden for sykepenger	13
5.2.1	Arbeidsforhold med skiftende arbeidsperioder eller inntekter.....	15
5.2.2	Arbeidsforhold som har vart kortere enn beregningsperiodens lengde..	16
5.2.3	Varig lønnsendring i løpet av beregningsperioden.....	16
5.3	Lovlig fravær uten lønn	16
5.4	Måneder med feriepenger	17
6	Arten av inntekt som utgjør den aktuelle månedsinntekten	17
6.1	Forslag til hvilke inntekter som skal inngå i sykepengegrunlaget.....	18
6.1.1	Lønnsinntekt og andre godtgjørelser	18
6.1.2	Godtgjørelse for 1. og 17. mai og bevegelige helligdager	18

6.1.3	Overskudd av utgiftsgodtgjørelser	19
6.1.4	Fast overtid	19
6.2	Forslag til hvilke inntekter som i enkelte tilfeller skal inngå i grunnlaget	19
6.2.1	Naturalytelser.....	19
6.2.2	Bonus	20
6.3	Forslag til hvilke inntekter som ikke skal inngå i grunnlaget.....	21
6.3.1	Utgiftsgodtgjørelser.....	21
6.3.2	Overtidsgodtgjørelse	21
6.3.3	Feriepenger.....	22
7	Sykepengegrunnlaget når trygden yter sykepenger (trygdeperioden).....	22
7.1	Etterlønn/sluttvederlag.....	23
7.2	Tariffendringer.....	24
8	Arbeidsgivers opplysningsplikt til Arbeids- og velferdsetaten om inntekt mv.	25
8.1	Arbeids- og velferdsetatens tilgang til opplysninger i a-ordningen	25
8.2	Behov for tilleggsinformasjon fra arbeidsgiver til Arbeids- og velferdsetaten om den sykmeldtes arbeidsforhold og inntektsforhold.....	25
8.2.1	Særskilt om behovet for tilleggsinformasjon fra arbeidsgiver om beregning av sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden.....	26
8.3	Om meldingen fra arbeidsgiver	27
8.4	Lovfesting av krav til elektronisk kommunikasjon	27
8.5	Fastsetting av beregningsgrunnlaget ved manglende dokumentasjon av inntekt fra arbeidsgiver.....	28
9	Øvrige endringer.....	28
9.1	Endringer i folketrygdlovens grunnbeløp.....	28
9.2	Særlig om frilansere.....	29
9.3	Kombinert inntekt som frilanser og selvstendig næringsdrivende	29
10	Økonomiske og administrative konsekvenser	30
10.1	Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for korttidsytelsene for arbeidstakere etter folketrygdloven kapittel 8, 9 og 14	30
10.2	Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for frilansere	31
10.3	Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for personer som har inntekt både som frilanser og selvstendig næringsdrivende.....	31
11	Forslag til lovtekst.....	32

1 Innledning

Et viktig satsingsområde for regjeringen er å legge til rette for at offentlige oppgaver og interne arbeidsprosesser i forvaltningen skal digitaliseres så langt det er mulig. Videre er det et viktig mål for regjeringen å sikre mest mulig effektiv ressursbruk og minst mulig byråkrati i Arbeids- og velferdsetaten. Arbeidet med utvikling av ny IKT-løsning i etaten er sentralt i dette arbeidet.

Sykepenger skal gi kompensasjon for bortfalt arbeidsinntekt ved sykdom. Reglene i folketrygdloven om fastsetting av sykepengegrunnlaget for arbeidstakere er kompliserte og har betydelig innslag av skjønn, noe som gjør reglene vanskelig å forstå for bruker og ressurskrevende for Arbeids- og velferdsetaten å administrere. Videre er saksbehandlingsprosessen i etaten preget av omfattende papirbasert dokumentasjon og manuelle operasjoner, med liten grad av systemstøtte. A-ordningen, som ble innført 1. januar 2015, muliggjør større grad av digitalisering og automatisering av saksbehandlingsprosessen i etaten. Bruk av opplysninger fra a-ordningen til beregning av sykepenger krever imidlertid endringer i regelverket.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet enkelte endringer i regelverket for fastsetting av grunnlaget for beregning av sykepenger blant annet som følge av innføring av a-ordningen. Dette vil kunne gjøre behandlingen av disse sakene mer effektiv. Forslagene om endringer i beregningsreglene vil også bidra til et enklere og mer forutsigbart regelverk for arbeidsgivere, brukere og Arbeids- og velferdsetaten.

Bruk av opplysninger som arbeidsgiver har rapportert til a-ordningen ved beregning av sykepenger vil videre kunne bidra til å redusere risikoen for at etaten utbetaler sykepenger basert på fiktive arbeids- og inntektsforhold. Bruk av a-ordningsdata ved beregning av sykepenger mv. vil således kunne bidra til å redusere misbruk av velferdsordningene og være et viktig forebyggende tiltak mot økonomisk kriminalitet.

Det er flere stønadsordninger som beregnes som sykepenger. Det gjelder omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger etter folketrygdloven kapittel 9. Tilsvarende gjelder foreldrepenger og svangerskapspenger etter folketrygdloven kapittel 14. Forslagene til endringer i beregningsreglene for sykepenger vil dermed også gjelde for beregning av ytelser etter folketrygdloven kapitlene 9 og 14. Når vi i det følgende omtaler sykepenger, menes også øvrige ytelser med mindre noe spesifikt er sagt.

Forslagene medfører ikke endringer i kompensasjonsnivå. Sykepenger til arbeidstakere skal fortsatt ytes med 100 prosent av bortfalt inntekt i inntil ett år. Det foreslås heller ikke endringer i kompensasjonsgraden etter folketrygdloven kapitlene 9 og 14. Forslagene vil etter departementets vurdering i liten grad innebære endringer for enkeltbrukere. Forslagene medfører ikke økt rapporteringsplikt for arbeidsgivere.

I tillegg til endringer i beregningsregler for arbeidstakere, foreslår departementet endringer i reglene for beregning av sykepenger til frilansere, inkludert kombinasjonen frilansere/selvstendig næringsdrivende.

2 Bakgrunn

2.1 Lov om arbeidsgivers innrapportering av ansettelsesforhold og inntektsforhold (a-opplysningsloven)

Lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) etablerer det formelle grunnlaget for en ny felles ordning for arbeidsgiveres innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. til Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå (SSB).

Opplysningene vil erstatte flere av de oppgavene og skjemaene som arbeidsgiver i dag må levere, inkludert lønns- og trekkoppgaven (LTO), terminoppgaven for arbeidsgiveravgift og forskuddstrekk, årsoppgaven for arbeidsgiveravgift, melding til Arbeidsgiver- og arbeidstakerregistret (Aa-registeret), og opplysninger til bruk for SSBs arbeid med å utarbeide lønnsstatistikker. Loven trådte i kraft 1. januar 2015.

Ordnningen var ment å erstatte Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten og SSBs samlede behov for opplysninger om arbeidsforhold og lønn. Blant annet var det forventet at inntektsopplysningskjema, som arbeidsgiver fyller ut i forbindelse med krav om ytelser etter folketrygdloven kapitlene 8, 9 og 14 skulle utgå, og at de nødvendige opplysningene kunne hentes direkte fra a-ordningen. Et viktig formål med ordningen er å forenkle arbeidsgivers rapportering ved å fjerne dobbelrapportering til flere etater. Ordnningen skal også bidra til økt effektivitet og bedre oppgaveløsning i etatene, samt bedre tjenester fra det offentlige. For en nærmere beskrivelse av ordningen vises det til Prop. 112 L (2011-2012) kapittel 9.

A-opplysningsloven § 2 regulerer hvem som er pliktig til å levere opplysninger etter loven. Bestemmelsen slår fast at juridiske eller fysiske personer som er rapporteringspliktige etter reglene i loven § 3, er opplysningspliktige etter a-opplysningsloven. Det er således bestemmelsene i § 3 som regulerer og avgrenser hvem som er opplysningspliktige. A-opplysningsloven § 3 fastsetter hvilke opplysninger som skal rapporteres og inneholder henvisning til flere bestemmelser i ligningsloven, skattebetalingsloven, folketrygdloven og statistikkloven med tilhørende forskrifter. I tillegg gir a-opplysningsforskriften nærmere bestemmelser om opplysningsplikten omfang. Det følger av bestemmelsene at alle arbeidsforhold skal registreres med følgende opplysninger: fødselsnummer, d-nummer eller utenlandsk identifikator, arbeidsforholds-ID (hvis en person har flere arbeidsforhold i samme virksomhet), startdato, yrkeskode, antall timer per uke som en full stilling tilsvarer, stillingsprosent/siste dato for endring av stillingsprosent, avlønningstype, arbeidstidsordning, siste dato for lønnsendring. I tillegg skal det gis informasjon om alle ytelser arbeidstakeren mottar, det vil si kontantlønn, naturalytelser eller utgiftsgodtgjørelser. Det følger av a-opplysningsloven § 4 at den opplysningspliktige skal rapportere opplysningene minimum en gang per kalendermåned. Det følger av forarbeidene til a-opplysningsloven, jf. Prop. 112 L (2011-2012) punkt 9.9.3.3., at arbeidsgivere som ønsker å rapportere i sammenheng med lønnskjøring, såkalt hendelsesbasert rapportering, kan gjøre det. Det er oppfyllelse av opplysningsplikten som er det sentrale. Dersom arbeidsgiver har flere avlønninger per måned, kan det altså

rapporteres ved hver hendelse. Dersom den opplysningspliktige har flere lønssystemer eller skal levere deler av opplysningene fra flere systemer, vil han eller hun kunne levere fra hvert system og samlet sett oppfylle opplysningsplikten.

Det er ikke lovfestet en dato for når rapporteringen skal skje. Nærmere bestemmelser om frist for levering av opplysninger følger av forskrift om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold med mer (a-opplysningsforskriften) § 2-1. Som hovedregel skal opplysningene leveres senest femte virkedag i måneden etter utløpet av den kalendermåned opplysningene gjelder, jf. a-opplysningsforskriften § 2-1 første ledd.

I a-opplysningsloven § 5 er det gitt regler om sted for levering og leveringsmåte. Hovedregelen er at opplysningene skal leveres elektronisk til den mottakssentralen som Skattedirektoratet bestemmer. Etter søknad kan det gis samtykke til papirlevering for private arbeidsgivere. A-opplysningsloven § 6 tillegger Skattedirektoratet oppgaven med å ivareta fellesfunksjoner, og slår fast at Skattedirektoratet er ansvarlig for behandling av personopplysninger ved ivaretagelsen av fellesfunksjonene. Etter § 7 er enhver som har hatt stilling eller oppdrag knyttet til drift og forvaltning etter § 6, underlagt taushetsplikt.

A-opplysningsloven § 8 regulerer tilgang til opplysninger i registeret. Den slår blant annet fast at Arbeids- og velferdsetaten skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med forvaltning av, og beregning av ytelser, og forvaltning av arbeidstakerregisteret etter folketrygdlovgivningen. Tilgangen er begrenset til opplysninger som organet har hjemmel i lov til å innhente.

A-opplysningsloven § 9 regulerer inntektsmottakers innsynsrett i opplysninger om egne forhold som er innhentet etter a-opplysningsloven. Hjemler for sanksjoner er tatt inn i loven §§ 10 og 11.

2.2 IKT-modernisering i Arbeids- og velferdsetaten

Store deler av Arbeids- og velferdsetatens IKT-løsninger fornyes som ledd i moderniseringsarbeidet i Arbeids- og velferdsetaten de neste årene. Dette gjøres for å kunne levere bedre tjenester til brukerne, effektivisere arbeidsprosesser og for å forbedre saksbehandlingen.

Nye løsninger skal så langt det er praktisk baseres på automatiserte vedtaksprosesser og selvbetjeningsløsninger. Tilrettelegging for økt automatisering krever tilpasninger i regelverket.

Foreløpig har etaten utviklet og implementert selvbetjeningsløsninger integrert med saksbehandlingsløsninger som kan benyttes for søknad om og beregning av pensjon og uføretrygd. Dette er vellykkede løsninger, og nå skal nye løsninger utvikles også for de øvrige ytelsene som Arbeids- og velferdsetaten forvalter, herunder foreldre- og sykepengeområdet. Særlig vil gevinstene være store ved økt automatisering av behandling av sykepenger, da denne ytelsen omfatter et stort antall saker.

Arbeids- og velferdsetaten er i forbindelse med utvikling av løsningene opptatt av å benytte nasjonale fellesløsninger som Altinn, ID-porten, a-ordningen mv. der det er hensiktsmessig. I systemløsningene for søknad om ytelser og oppfølging av sykmeldte vil

det bli utviklet maskinelle grensesnitt med arbeidsgivere (mot lønns- og personalsystemer) og andre samhandlere (primært i helsevesenet via EPJ-system). Målsettingen er at man med disse grensesnittene skal kunne digitalisere utvekslingen av nødvendige opplysninger mellom partene for på den måten å spare vesentlig tid både for bruker, NAV-ansatte, arbeidsgivere og behandlere i helsevesenet.

3 Gjeldende rett

Sykepenger skal gi kompensasjon for bortfalt arbeidsinntekt på grunn av sykdom eller skade. Sykepenger til arbeidstakere gis med 100 prosent av sykepengegrunnlaget opptil seks ganger folketrygdens grunnbeløp (G) fra første fraværsdag. Med grunnbeløpet per mai 2015 betyr det at maksimalt sykepengegrunnlag er 540 408 kroner.

Sykepenger til frilansere gis med 100 prosent av sykepengegrunnlaget fra 17. fraværsdag. Selvstendig næringsdrivende gis sykepenger med 65 prosent av grunnlaget fra 17. fraværsdag. Frilansere og selvstendig næringsdrivende kan mot særskilt premie tegne forsikring som kan gi rett til sykepenger med 100 prosent kompensasjon fra første fraværsdag.

Sykepengegrunnlaget er den inntekten sykepengene skal beregnes på basis av. Det er ulike regler for beregning av sykepenger i arbeidsgiverperioden og trygdeperioden.

3.1 Sykepengegrunnlaget til arbeidstakere i arbeidsgiverperioden

Sykepengegrunnlaget er den inntekt sykepengene skal beregnes på basis av. Sykepengegrunnlaget fastsettes i arbeidsgiverperioden (som er de første 16 dagene) etter en beregnet aktuell ukeinntekt. Den aktuelle ukeinntekten skal beregnes etter den gjennomsnittlige arbeidsinntekten per uke som arbeidstakeren har hatt i arbeidsforholdet i en nærmere bestemt periode før han eller hun ble arbeidsufør (beregningsperioden), jf. folketrygdloven § 8-28.

Sykepengegrunnlaget fastsettes vanligvis etter den gjennomsnittlige ukeinntekten i tiden umiddelbart før arbeidstakeren ble sykmeldt. Det er ulike regler for fastsetting av beregningsperioden tilpasset ulike typer arbeidsforhold. I et arbeidsforhold med fast arbeidstid og timelønn legges de siste fire ukene til grunn. Dersom arbeidsforholdet har vart kortere tid enn fire uker, legges dette kortere tidsrom til grunn.

I et arbeidsforhold med skiftende arbeidsperioder eller inntekter skal et lengre og mer representativt tidsrom enn fire uker legges til grunn. Hensikten er å komme fram til en ukeinntekt som mest mulig svarer til den ukeinntekten arbeidstakeren hadde da vedkommende ble sykmeldt.

Ved varig lønnsendring legges tidsrommet etter lønnsendringen til grunn.

3.2 Hvilken inntekt skal medregnes i den aktuelle ukeinntekten?

Det er et grunnleggende vilkår i folketrygdloven § 8-3 at for å få rett til sykepenger så må man ha tapt pensjonsgivende inntekt på grunn av sykdommen eller skaden.

Det er altså bare inntekt som faller bort som kan tas hensyn til når den aktuelle ukeinntekten skal beregnes. Hvilke inntekter som skal medregnes når den aktuelle ukeinntekten skal beregnes fremgår av folketrygdloven § 8-29.:

«Lønnsinntekt og andre godtgjørelser som er resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats tas med når den aktuelle ukeinntekten skal beregnes. Tillegg for ubekvem arbeidstid og ulempetillegg for spesielle arbeidsforhold regnes med.

Godtgjørelser som helt eller delvis skal dekke utgifter i forbindelse med utførelsen av arbeidet, tas ikke med. Dette gjelder blant annet diettgodtgjørelse, bilgodtgjørelse, verktøygodtgjørelse og smussgodtgjørelse. Overskudd på utgiftsgodtgjørelser regnes med og gis den verdien som nyttes ved forskottstrekk av skatt.

Lønn for overtid tas ikke med. Overtidslønn skal likevel tas med når overtiden er pålagt i arbeidsavtalen som fast overtid og dette ikke er i strid med lovbestemmelser om arbeidstid.

Feriepenger tas ikke med. Det samme gjelder godtgjørelse for 1. og 17. mai og bevegelige helligdager som arbeidstakeren opparbeider som et tillegg pr. arbeidstime.

Naturalytelser tas ikke med dersom arbeidstakeren også mottar ytelsene under sykefravær. Fra det tidspunkt arbeidstakeren ikke lenger mottar ytelsene, tas de med ved beregningen med den verdi som nyttes ved forskottstrekk av skatt.»

3.3 Sykepengegrunnlaget til arbeidstakere i trygdeperioden

Når trygden yter sykepenger (fra 17. fraværsdag), tilsvarende grunnlaget i utgangspunktet den aktuelle ukeinntekten som arbeidsgiver har beregnet for arbeidsgiverperioden, jf. folketrygdloven § 8-28, jf. folketrygdloven § 8-30. Dersom aktuell ukeinntekt fra arbeidsgiver avviker mer enn 25 prosent fra den pensjonsgivende årsinntekt, skal pensjonsgivende årsinntekt i stedet legges til grunn.

Pensjonsgivende årsinntekt beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av de tre siste pensjonspoengtallene. Dersom den pensjonsgivende årsinntekten ikke er representativ for den pensjonsgivende årsinntekten på sykmeldingstidspunktet, skal den pensjonsgivende årsinntekt fastsettes skjønnsmessig ut fra inntekten som godtgjøres på sykmeldingstidspunktet. I skjønnsvurderingen legges det vekt på de opplysninger som foreligger på sykmeldingstidspunktet. Utgangspunktet for vurderingen er hva arbeidstakeren ville ha hatt i pensjonsgivende inntekt et år framover fra sykmeldingstidspunktet, hvis vedkommende ikke var blitt sykmeldt. Det er den pensjonsgivende årsinntekt som eventuelt er skjønnsmessig fastsatt som man skal vurdere om avviker mer enn 25 prosent fra den aktuelle ukeinntekten fra arbeidsgiver.

I et tidsbegrenset arbeidsforhold med inntil seks måneder varighet, beregnes grunnlaget ut fra inntekten i arbeidsforholdet så lenge arbeidsforholdet er avtalt å skulle vare.

Sykepengegrunnlaget for frilansere og selvstendig næringsdrivende skal svare til den pensjonsgivende årsinntekten som beregnes på grunnlag av gjennomsnittet av de tre siste årenes pensjonspoeng, jf. folketrygdloven § 8-38 femte ledd og § 8-35 andre ledd. Etter § 8-35 tredje ledd fastsettes likevel sykepengegrunnlaget ved skjønn ut fra den pensjonsgivende årsinntekten som kan godtgjøres på sykmeldingstidspunktet dersom vedkommendes arbeidssituasjon eller virksomhet er varig endret, og denne endringen medfører at den pensjonsgivende årsinntekten avviker mer enn 25 prosent fra den inntekten som er fastsatt etter andre ledd. Dette gjelder også dersom det ikke foreligger pensjonspoeng for de tre siste årene på grunn av for lav inntekt.

Arbeids- og velferdsetaten benytter opplysningene fra inntektsopplysnings skjemaet fra arbeidsgiver som grunnlag for å vurdere enkelte av vilkårene for rett til sykepenger og å beregne sykepengegrunnlaget.

Når trygden yter sykepenger, utgjør sykepengegrunnlaget per dag $1/260$ av sykepengegrunnlaget per år, og sykepenger utbetales for alle dager i uken unntatt lørdag og søndag, se folketrygdloven §§ 8-10 og 8-11. Sykepenger fra arbeidsgiver gis bare for dager som det skulle vært utbetalt lønn for, jf. folketrygdloven § 8-18 fjerde ledd. Det omfatter også lørdager og søndager.

3.4 Beregning av sykepenger til selvstendig næringsdrivende

Selvstendig næringsdrivende har en sykepengedekning på 65 prosent av sykepengegrunnlaget fra og med 17. sykefraværsdag. En selvstendig næringsdrivende som blir syk, kan gi egenmelding til NAV-kontoret for å sikre seg at ventetiden (16 dager) begynner å løpe i tilfelle arbeidsuførheten vedvarer ut over to uker. Foreldrepenger og pleiepenger ytes med 100 prosent av grunnlaget.

Sykepengegrunnlaget fastsettes som hovedregel på grunnlag av de tre siste års pensjonspoeng tall. Ved varig endring av arbeidssituasjon eller virksomhet som medfører et inntektsavvik på mer enn 25 prosent fra inntekten de siste tre år, fastsettes sykepengegrunnlaget ved skjønn.

Selvstendig næringsdrivende kan tegne forsikring for tillegg til sykepenger. Premiesatser fastsettes med hjemmel i egen forskrift (forskrift 25. mars 1997 nr. 261 om forsikring for tillegg til sykepenger for selvstendig næringsdrivende). Satsene endres etter selvfinansieringsprinsippet, det vil si at de senkes eller forhøyes i forhold til de årlige utgiftene til forsikringsordningen.

3.5 Beregning av sykepenger til frilansere

Frilansere har en sykepengedekning på 100 prosent fra 17. sykefraværsdag. Stønad ved barn og andre pårørendes sykdom og foreldrepenger ytes likevel fra første dag. Sykepengegrunnlaget fastsettes på samme måte som for selvstendig næringsdrivende (jf. punkt 3.4), forutsatt at vedkommende jevnlig har inntekt av oppdrag uten for tjeneste.

Mot en særskilt premie kan frilansere tegne forsikring for tilleggssykepenger for de første 16 sykefraværsdager.

3.6 Beregning av sykepenger til medlemmer med kombinerte inntekter

Kombinasjonen arbeidstaker og frilanser gir sykepenger etter bestemmelsene for arbeidstaker. Dersom pensjongsgivende årsinntekt avviker mer enn 25 prosent fra aktuell inntekt som arbeidstaker, medregnes inntekten som frilanser i sykepengegrunnlaget.

Eksempel kombinasjon arbeidstaker og frilanser (uten tilleggsforsikring):

Vedkommende har som arbeidstaker en aktuell ukeinntekt, omregnet til årsinntekt som utgjør 200 000 kroner. Inntekt som frilanser tilsvarer 80 000 årlig. Den samlede pensjongsgivende årsinntekten (basert på de siste tre årene med pensjonspoeng) er 280 000 kroner og avviker med mer enn 25 prosent av inntekten som arbeidstaker.

Sykepengegrunnlaget for utbetaling fra trygden fastsettes her til 280 000 kroner. De første 16 dagene, i arbeidsgiverperioden, er sykepengegrunnlaget 200 000 kroner.

Dersom den pensjongsgivende inntekten som frilanser i eksemplet i stedet hadde vært 66 666 kroner eller mindre (slik at avviket blir mindre enn 25 prosent), ville sykepengegrunnlaget kun vært fastsatt ut fra inntekten som arbeidstaker i hele sykepengeperioden, dvs. 200 000 kroner.

Kombinasjonen arbeidstaker og selvstendig næringsdrivende gir sykepenger etter bestemmelsene for arbeidstakere, men med alternativ fastsetting av sykepengegrunnlaget. Utgangspunktet for beregningen er:

- a) den aktuelle ukeinntekt, dernest
 - b) gjennomsnittet av de tre siste pensjonspoengtallene
- For differansen mellom b og a gjelder bestemmelsene for selvstendig næringsdrivende. Det vil si at det gis sykepenger med 100 pst av grunnlaget fastsatt etter a) og med 65 pst av ev. differanse mellom b) og a).

Eksempel kombinasjon arbeidstaker og selvstendig næringsdrivende (uten tilleggsforsikring):

Vedkommende har som arbeidstaker en aktuell ukeinntekt, omregnet til årsinntekt som utgjør 200 000 kroner. Pensjongsgivende inntekt som selvstendig næringsdrivende tilsvarer 80 000 årlig. Pensjongsgivende inntekt basert på de tre siste årene med pensjonspoeng tilsvarer 280 000 kroner. Differansen mellom a og b er 80 000 kroner. Sykepengene fra trygden fastsettes her til summen av 100 prosent av 200 000 kroner og 65 prosent av 80 000 kroner. De første 16 dagene, i arbeidsgiverperioden, er sykepengegrunnlaget 200 000 kroner.

Dersom den pensjongsgivende inntekten basert på de tre siste årene med pensjonspoeng ikke overstiger den aktuelle ukeinntekten (b er lik eller mindre enn a), blir sykepengegrunnlaget både i arbeidsgiverperioden og trygdeperioden utelukkende fastsatt ut fra inntekten som arbeidstaker.

Kombinasjonen selvstendig næringsdrivende og frilanser gir rett til sykepenger som selvstendig næringsdrivende.

Eksempel kombinasjon selvstendig næringsdrivende og frilanser (uten tilleggsforsikring):

Vedkommende har som frilanser en inntekt på 200 000 kroner og som selvstendig næringsdrivende en inntekt på 80 000 årlig. Pensjonsgivende inntekt basert på de tre siste årene med pensjonspoeng tilsvarer 280 000 kroner. Sykepengegrunnlaget for utbetaling fra trygden fastsettes her til 280 000 kroner. Sykepengene gis fra dag 17 med 65 prosent av grunnlaget.

Medlemmer som på sykmeldingstidspunktet har inntekt både som arbeidstaker, selvstendig næringsdrivende og frilanser har rett til sykepenger etter bestemmelsene for arbeidstakere. Sykepengegrunnlaget fastsettes etter de bestemmelsene som gjelder for et medlem som har inntekt både som arbeidstaker og selvstendig næringsdrivende.

Eksempel kombinasjon arbeidstaker, selvstendig næringsdrivende og frilanser (uten tilleggsforsikring):

Vedkommende har som arbeidstaker en aktuell ukeinntekt, omregnet til årsinntekt på 100 000 kroner, som frilanser en inntekt på 100 000 kroner og som selvstendig næringsdrivende en inntekt på 80 000 årlig. Pensjonsgivende inntekt basert på de tre siste årene med pensjonspoeng tilsvarer 280 000 kroner. Differansen mellom samlet pensjonsgivende inntekt og aktuell ukeinntekt omregnet til årsinntekt er 180 000 kroner. Sykepengene fra trygden fastsettes her til summen av 100 prosent av 100 000 kroner og 65 prosent av 180 000 kroner. De første 16 dagene, i arbeidsgiverperioden, er sykepengegrunnlaget 100 000 kroner.

3.7 Andre ytelser som følger beregningsmodellen for sykepenger

Folketrygdloven kapittel 9 har regler om omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger. Foreldrepenger og svangerskapspenger reguleres i folketrygdloven kapittel 14. Grunnlaget for beregningen av disse ytelsene følger stort sett regelverket for sykepenger. En omlegging av beregningsreglene for sykepenger vil dermed få konsekvenser også for ytelser etter kapitlene 9 og 14.

4 Utfordringer ved dagens regler for fastsetting av beregningsgrunnlaget for sykepenger

Formålet med sykepenger er å dekke bortfall av arbeidsinntekt for yrkesaktive som er arbeidsuføre på grunn av sykdom eller skade, jf. folketrygdloven § 8-1. Beregningsreglene er utformet slik at sykepengegrunnlaget i størst mulig grad skal tilsvare den faktiske inntekten som faller bort. Bestemmelsene fastsetter derfor alternative beregningsmåter tilpasset ulike inntekts- og opptjeningssituasjoner og mulighet for skjønnsutøvelse. Dette medfører at regelverket er komplisert og vanskelig å forstå for den enkelte bruker, og ressurskrevende for Arbeids- og velferdsetaten å administrere.

Ved framsettelse av et krav om sykepenger for arbeidstaker skal arbeidsgiver sende inn inntektsopplysnings skjema. Arbeids- og velferdsetaten tar utgangspunkt i disse opplysningene i sin beregning av ytelsen. Arbeids- og velferdsetaten har i dag liten

kontroll over hvordan arbeidsgiver har kommet fram til inntektsopplysningen som arbeidsgiver rapporterer i forbindelse med etatens saksbehandling. Det er vanskelig å vurdere og etterprøve arbeidsgivers opplysninger. Selve saksbehandlingsprosessen i Arbeids- og velferdsetaten er videre preget av omfattende papirbasert dokumentasjon og manuelle operasjoner. Kompleksiteten i regelverket innebærer også risiko for at beregningen ikke blir korrekt i alle tilfeller, noe Riksrevisjonen også har avdekket i sine kontroller. Det er også utfordrende å gi god informasjon om beregningen til brukerne.

Foreldrepenger og sykepenger skal etter loven så vidt mulig utbetales straks. Både mottakere av ytelsen og arbeidsgivere har behov for å få erstattet det økonomiske tapet og få saken avgjort så fort som mulig. Ytelsene utgjør et stort saksvolum for etaten, bare sykepengeområdet alene omfatter i underkant av 800 000 saker per år som til sammen genererer om lag fem til seks millioner dokumenter. IKT-moderniseringen i Arbeids- og velferdsetaten muliggjør helt eller delvis automatisert saksbehandling av disse sakene i større grad enn tidligere. En forenkling av regelverket som legger til rette for mer effektiv informasjonsinnhenting vil kunne redusere belastningen både på arbeidsgiver og Arbeids- og velferdsetatens saksbehandlingstid samt saksbehandlingsressurser.

5 Forslag om endring av regler for fastsetting av sykepengegrunlaget for arbeidstakere

5.1 Generelt om forslaget

Som det fremgår av punkt 3 om gjeldende rett, er det arbeidsgiver som ved et sykepengekrav gir opplysninger om den sykmeldtes arbeidsforhold og inntektsforhold til Arbeids- og velferdsetaten. Dette skjer delvis gjennom den ordinære rapporteringen til arbeidsgiver- og arbeidstakerregistret (Aa-registeret), og delvis ved hjelp av inntektsopplysningsskjemaet. Skjemaet omfatter både historisk informasjon, informasjon om nåsituasjonen og informasjon om det som er avtalt i framtiden. Disse opplysningene benyttes for å vurdere vilkår og å beregne ytelsen. Arbeidsgiver beregner aktuell ukeinntekt og opplyser hva som er utbetalt i arbeidsgiverperioden. Arbeids- og velferdsetaten benytter opplysningene som grunnlag for å vurdere om vilkår for rett til ytelsen er oppfylt og beregne grunlaget når etaten skal utbetale ytelsen etter folketrygdloven § 8-30.

Som det fremgår av punkt 2.1 var a-ordningen ment å erstatte inntektsopplysningsskjemaet, slik at arbeidsgiver skulle slippe å rapportere opplysninger om inntekts- og arbeidsforhold flere ganger. Rapporteringen til a-ordningen dekker imidlertid ikke informasjonsbehovet fullt ut når Arbeids- og velferdsetaten skal behandle krav på sykepengeområdet. Rapporteringsperiodene som er fastsatt i a-ordningen er videre ikke tilpasset beregningsperioden i folketrygdloven § 8-28. Det er behov for tilpasninger i regelverket dersom man skal kunne bruke opplysninger innrapportert i a-ordningen ved beregning av sykepenger mv.

Departementet har vurdert ulike tilpasninger i reglene i folketrygdloven om beregning av sykepenger. Det er en utfordring å finne en beregningsmodell som både kan fungere forvaltningsmessig, som bidrar til den effektivisering og forenkling innføringen av a-ordningen har forutsatt, og som ikke rokker ved hovedprinsippet om å sikre arbeidstakere full lønnskompensasjon under sykdom.

Utgangspunktet for departementets vurdering har vært at de ulike inntektselementer som i dag inngår i sykepengegrunnlaget skal videreføres med noen justeringer, slik at utgangspunktet fortsatt skal være at ytelsene tilsvarer full lønn. Flere av opplysningene som i dag rapporteres på inntektsopplysningsskjema og ikke til a-ordningen er informasjon som kun vil ha verdi i forbindelse med behandling av berørte ytelser hos Arbeids- og velferdsetaten. Det vil etter departementets vurdering stride mot intensjonene med a-ordningen å utvide opplysningsplikten til å omfatte månedlige opplysninger om detaljer rundt lønn mv. for alle arbeidstakere som kun vil være nødvendig for Arbeids- og velferdsetaten dersom en arbeidstaker blir syk. Det er et klart utgangspunkt at a-ordningen ikke kan utvides til å dekke all informasjon Arbeids- og velferdsetaten har behov for ved behandling av en sykepengesak. Dette innebærer at arbeidsgiver fortsatt må rapportere inn tilleggsinformasjon ved et sykepengekrav. Det vil derfor ikke være mulig å fjerne inntektsopplysningsskjemaet helt.

Det er likevel ønskelig at etaten kan bruke mest mulig av den informasjonen som er innrapportert til a-ordningen ved beregning av sykepenger. Departementet foreslår derfor at folketrygdlovens beregningsperiode tilpasses a-ordningens rapporteringsperiode.

5.2 Nærmere om beregningsperioden for sykepenger

Beregningsperioden er den perioden som inntekter hentes fra når sykepengegrunnlaget fastsettes.

Som nevnt i punkt 3 fastsettes sykepengegrunnlaget på bakgrunn av en beregnet aktuell ukeinntekt. Ukeinntekten beregnes etter den gjennomsnittlige arbeidsinntekten per uke som arbeidstakeren har hatt i en nærmere bestemt periode før han eller hun ble arbeidsufør (skjæringstidspunktet). Som hovedregel er det de fire siste ukene som utgjør beregningsperioden.

Arbeidsgiver skal rapportere lønnsopplysninger til a-ordningen senest den 5. i måneden etter lønnsutbetalingen skjer. Eksempelvis vil den inntekten som er innrapportert senest 5. juni være den lønnsinntekten som blir utbetalt i mai. Den sist innrapporterte inntekten til a-ordningen vil dermed som regel ikke være den faktiske inntekten vedkommende hadde de siste fire ukene umiddelbart før sykmeldingstidspunktet. Dersom man skal bruke inntektsopplysninger fra a-ordningen ved beregning av sykepenger, vil man måtte endre regelverket slik at beregningsperioden baseres på utbetalt og innrapportert lønn i en nærmere bestemt periode. Dette er en endring i forhold til dagens regler, der en til en viss grad også tar hensyn til opptjent, men ikke utbetalt lønn.

Det vil ikke være mulig å basere sykepengegrunnlaget kun på de innrapporterte månedsbeløpene i a-ordningen i måneden før arbeidstaker ble arbeidsufør. I

rapporteringen til a-ordningen kan deler av lønn som er utbetalt i aktuell måned gjelde for andre perioder. Eksempler på slike inntekter er etterbetalinger, forskuddsutbetalinger, bonus, engangsutbetalinger, lønn som er basert på arbeidsinnsats som foregår over månedsskifter o.a. Videre vil rapportering som svinger fra måned til måned, uten at det faktisk er snakk om et arbeidsforhold med skiftende inntekter, kunne gi et unøyaktig resultat hvis beregning av en ytelse treffer et tidsrom med høyere eller lavere lønnsrapportering enn normalsituasjonen. For å bidra til å ”utjevne” slike tilfeldige utslag og således bidra til å sikre at sykepengegrunnlaget i størst mulig grad tilsvarer den faktiske inntekten, vil det etter departementets syn være nødvendig med en noe lengre beregningsperiode enn den siste måneden/rapporteringsperioden.

Etter departementets syn bør beregningsperioden være av en slik lengde at den gir et representativt bilde av gjennomsnittlig månedslønn og samtidig tar høyde for midlertidige variasjoner i innrapportert inntekt. Departementet foreslår derfor at det innføres en beregningsperiode på tre måneder, det vil si at sykepengegrunnlaget fastsettes ut fra et gjennomsnitt av innrapportert inntekt, jf. folketrygdloven § 8-29, til a-ordningen de siste tre månedene før skjæringstidspunktet. Departementet foreslår at en beregningsperiode på tre måneder også gjøres gjeldende for arbeidstakere med fast arbeidstid og timelønn og også for arbeidstakere med fast arbeidstid og månedslønn. Det foreslås imidlertid *ikke* endringer i kravet om fire ukers opptjeningstid for rett til sykepenger. Personer som har jobbet i minst fire uker, men blir syke før det foreligger en beregningsperiode på tre måneder, vil normalt få sykepengegrunnlaget fastsatt ut fra inntekten de har hatt fram til sykemeldingstidspunktet.

Forslaget innebærer en forenkling av regelverket, noe som vil skape større forutsigbarhet for brukere, og være enklere å administrere for Arbeids- og velferdsetaten. En hovedregel om tre måneders beregningsperiode vil også innebære at tilfeldige og kortvarige inntektssvingninger utjevnes noe og får mindre betydning. I tilfeller der en arbeidstaker bare er i arbeid i kortere perioder i løpet av året, vil det imidlertid likevel kunne tenkes at den aktuelle beregningsperioden gir et høyere sykepengegrunnlag enn det som tilsvarer vedkommendes normale inntektsnivå. Omvendt vil det også kunne forekomme tilfeller der den aktuelle perioden gir et lavere sykepengegrunnlag enn det som tilsvarer vedkommendes vanlige inntektsnivå. Større variasjoner vil uansett kunne fanges opp ved gjennomsnittsberegning av sykepengegrunnlaget i trygdeperioden, jf. pkt. 7.

Et alternativ til å innføre en lengre beregningsperiode ville være å be om at arbeidsgiver rapporterer til a-ordningen hvilken periode som den enkelte inntekten er opptjent. En slik løsning ville innebære at alle inntektstyper må oppgis med perioder (f.o.m-t.o.m.) for når den enkelte inntekt er opptjent. Disse inntektene ville deretter måtte undersøkes nærmere for å fastslå hvorvidt den enkelte inntekt er innenfor beregningsperioden. Hvis den er innenfor den aktuelle beregningsperioden, må arbeidsgiver og Arbeids- og velferdsetaten regne ut (mht. antall dager) hvor mye av inntekten som gjelder den aktuelle beregningsperioden. En slik løsning ville etter departementets syn kunne bidra til en mer presis fastsettelse av sykepengegrunnlaget. Disse opplysningene er imidlertid kun relevante i forbindelse med beregning av ytelser etter folketrygdloven kapittel 8, 9 og 14 (folketrygdlovens korttidsytelser), og det ville innebære en økt rapporteringsbyrde for

arbeidsgiver å måtte rapportere inntekter med tilhørende perioder fullt ut hver måned, uavhengig av hvorvidt det foreligger krav om ytelse eller ikke. A-ordningen ville videre måtte motta en stor mengde overskuddsinformasjon for mange brukere som etatene ikke har bruk for. Det ville også ha medført et mer komplekst regelverk og en tyngre forvaltning av sykepengeområdet for Arbeids- og velferdsetaten. Etter departementets syn er en slik løsning samlet sett lite ønskelig.

Den foreslåtte hovedregelen om at sykepengegrunnlaget skal beregnes på grunnlag av et gjennomsnitt av innrapportert inntekt til a-ordningen siste tre kalendermåneder før sykmeldingstidspunktet begrunnes med at perioden inneholder så ferske inntektsopplysninger at det gir uttrykk for en reell og representativ inntekt for brukeren, og samtidig er av en slik lengde at den er egnet til å fange opp inntektsvariasjoner. I tillegg vil dette etter departementets syn også innebære en enklere og mer forutsigbar regel for alle parter.

5.2.1 Arbeidsforhold med skiftende arbeidsperioder eller inntekter

Det er i dag fastsatt unntak fra hovedregelen for arbeidstakere med avvikende lønns- og arbeidstidsordninger i folketrygdloven § 8-28 tredje ledd bokstav e og fjerde ledd. I arbeidsforhold med skiftende perioder og inntekter skal man i henhold til folketrygdloven § 8-28 tredje ledd bokstav e legge et lengre og mer representativt tidsrom enn fire uker til grunn. Hensikten er å komme fram til en ukeinntekt som mest mulig svarer til den ukeinntekten arbeidstakeren hadde da vedkommende ble sykmeldt.

På bakgrunn av at den foreslåtte hovedregelen vil ta høyde for variasjoner i inntekt og således sørge for at sykepengegrunnlaget blir representativt for den gjennomsnittlige inntekten for de aller fleste arbeidsforhold, vil det etter departementets syn ikke lenger være behov for unntaksbestemmelsen i tredje ledd bokstav e for arbeidstakere med skiftende perioder og inntekter. Departementet foreslår derfor at denne bestemmelsen oppheves. Når det gjelder sykepenger i trygdeperioden, viser departementet til kapittel 7 der det foreslås at sykepengegrunnlaget skal fastsettes ved skjønn dersom gjennomsnittlig inntekt de siste tre månedene skiller seg fra gjennomsnittlig inntekt de siste tolv månedene.

Fjerde ledd regulerer timelønnede arbeidstakere i skift- eller turnusarbeid, og slår fast at man for arbeidstakere som ikke har månedslønn skal beregne en dagsats som fastsetter sykepengebeløpet for den enkelte dag.

Departementet ønsker å beholde bestemmelsen i fjerde ledd for at arbeidsgiver skal kunne fastsette et beløp pr. dag i arbeidsgiverperioden i situasjoner der inntekter og arbeidsperioder er skiftende. Lovteksten bør likevel presiseres og klargjøre at inntekten skal i timelønnsstilfellene fordeles på antall faktiske arbeidsdager i beregningsperioden for å komme fram til et representativt grunnlag (dagsats).

5.2.2 Arbeidsforhold som har vart kortere enn beregningsperiodens lengde

Dersom arbeidstaker har vært i arbeidsforholdet kortere tid enn fire uker, og arbeidstaker likevel har sykepengerrett for eksempel fordi han går direkte over fra et annet arbeidsforhold, skal dette kortere tidsrommet legges til grunn, jf. folketrygdloven § 8-28 tredje ledd bokstav c. Etter departementets syn vil det være hensiktsmessig å videreføre en unntaksbestemmelse for arbeidstakere som har arbeidet kortere tid enn beregningsperiodens lengde (tre måneder). Grunnlaget fastsettes i disse tilfellene til et gjennomsnitt av lønn som er rapportert til a-ordningen fra arbeidsforholdet tok til, omregnet til årsinntekt.

5.2.3 Varig lønnsendring i løpet av beregningsperioden

I et arbeidsforhold der arbeidstakeren har fått varig lønnsendring i løpet av de siste fire ukene skal tidsrommet etter lønnsendringen legges til grunn, jf. folketrygdloven § 8-28 tredje ledd bokstav d. Departementet mener det er hensiktsmessig å videreføre denne bestemmelsen, slik at det tas hensyn til varige lønnsendringer i løpet av beregningsperioden ved fastsettelse av sykepengegrunnlaget. Hensikten er å bidra til at sykepengegrunnlaget i størst mulig grad tilsvarer den faktiske inntekten arbeidstaker ville ha hatt dersom han ikke ble sykmeldt. Arbeidsgiver vil fortsatt måtte opplyse om endringen i inntekt siden forrige rapportering i en særlig melding til Arbeids- og velferdsetaten, se punkt 8.

5.3 Lovlig fravær uten lønn

Perioder med lovlig fravær uten lønn i løpet av beregningsperioden skal som i dag holdes utenfor beregningsperioden. Dette gjelder f.eks. ferie eller permisjon. Fravær i slike perioder skal ikke redusere sykepengegrunnlaget. Det vil i disse tilfellene være arbeidstakerens normallønn som anses som sykepengegrunnlag og danner grunnlaget for beregningen av sykepenger. Ulovlig fravær uten lønn kan derimot gi reduksjon av sykepengegrunnlaget.

Lovlig fravær uten lønn som har en varighet på mindre enn 14 dager skal ikke rapporteres til a-ordningen, og vil således være opplysninger som bare arbeidsgiver har kunnskap om. Arbeidsgiver må derfor rapportere særskilt inn til Arbeids- og velferdsetaten opplysninger om slike fravær.

På bakgrunn av at den foreslåtte hovedregelen fastsetter beregningsgrunnlaget til gjennomsnittet av inntekten i de tre siste månedene i a-ordningen, vil perioder med lovlig fravær uten lønn bidra til å redusere beregningsgrunnlaget. Departementet har vurdert hvordan perioder med slikt fravær skal håndteres. Dersom beregningsperioden inneholder perioder med lovlig fravær uten lønn, foreslår departementet at fraværet medregnes med den inntekten personen ville hatt dersom vedkommende ikke hadde vært borte fra arbeidet. En fordel med en slik løsning ville være at man ikke behøver å gå lenger tilbake i tid for å finne måneder som skal medregnes i grunnlaget ved lovlig fravær uten lønn. Dette vil være en klargjøring for arbeidsgiverne i forhold til dagens regler.

5.4 Måneder med feriepenger

Feriepenger tas i dag ikke med ved beregning av den aktuelle ukeinntekten. Måneder med feriepenger gir en høyere utbetaling enn den vanlige månedslønnen og vil kunne gi et for høyt sykepengegrunnlag dersom det tas med i beregningsperioden.

Departementet foreslår at dette løses på samme måte som for perioder med lovlig fravær uten lønn jf. punkt 5.3. Dersom beregningsperioden inneholder feriepenger som trer i stedet for lønn, eller det er avviklet ferie uten lønn, foreslås det at beregningsgrunnlaget skal settes lik den ordinære lønnen som personen ville hatt dersom vedkommende ikke hadde avviklet ferie. Dette vil etter departementets syn bidra til at grunnlaget blir mest mulig likt arbeidstakers normalinntekt.

6 Arten av inntekt som utgjør den aktuelle månedsinntekten

I sykepengegrunnlaget medregnes lønnsinntekt og andre godtgjørelser som er resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats, jf. folketrygdloven § 8-29. Hvilke vederlag og godtgjørelser fra arbeidsgiver som må anses som en del av lønnsinntekten er spesifisert i bestemmelsen. Bestemmelsen gir også en angivelse av inntektsarter og godtgjørelser som ikke skal inngå i beregningen. Godtgjørelser av midlertidig og tilfeldig art regnes i hovedsak ikke med. Godtgjørelser som ikke faller bort under sykefraværet regnes heller ikke med, ettersom inntekten da ikke kan anses som tapt pga arbeidsuførheten, jf. folketrygdloven § 8-3. Målet er å komme fram til det som er normal årsinntekt på det tidspunktet arbeidsuførheten oppstår.

Bestemmelsene om hvilke inntekter som skal være med i sykepengegrunnlaget kan gi rom for ulike fortolkninger. For enkelte inntektsarter vil det være vanskelig å vurdere hvorvidt vederlaget må anses for å være et resultat av arbeidstakerens egen innsats eller ikke og hvorvidt det vil bortfalle som følge av sykmeldingen eller ikke. Disse sakene må i dag behandles manuelt.

Departementet har vurdert de ulike inntektsarter med tilhørende informasjon som blir rapportert til a-ordningen, for å identifisere behov for endringer i lovteksten. Det har vært en forutsetning for departementet at man i størst mulig grad skal videreføre dagens regler. Det foreslås enkelte justeringer av lovteksten.

Bestemmelsen om hvilke konkrete inntektselementer i a-ordningen (koder) som skal være med i grunnlaget må etter departementets syn detaljeres nærmere i forskrift slik at alle parter får oversikt over hvilke inntektskoder som skal tas med ved beregningen av grunnlaget. Bestemmelsene i forskrift må til enhver tid være i tråd med de lønnsartene som framgår av loven. Dette vil gi forutsigbarhet, sikre lik anvendelse av bestemmelsen, og bidra til at resultatet blir korrekt.

6.1 Forslag til hvilke inntekter som skal inngå i sykepengegrunnlaget

Ved vurderingen av hvilke inntektsarter og godtgjørelser som skal inngå i sykepengegrunnlaget, har departementet tatt utgangspunkt i de inntekter som i dag tas med når grunnlaget for aktuelle ytelser skal beregnes. Departementet går nedenfor nærmere inn på de ulike inntektsartene.

6.1.1 Lønnsinntekt og andre godtgjørelser

Arbeidsgiver oppgir sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden til Arbeids- og velferdsetaten når krav skal behandles. Beløpet kan oppgis pr. uke, 14. dag eller måned.

Sykepengegrunnlaget består av den ordinære lønnsinntekten eventuelt inkludert tillegg knyttet til arbeidet tid. Lønnsinntekt omfatter kontantytelser som f.eks. fastlønn og timelønn, noe som oftest vil representere den største andelen av lønnen for arbeidstakeren. For mange arbeidstakere er det bare en av disse inntektsartene som er benyttet i rapporteringen til a-ordningen.

Tillegg for arbeidet tid som også skal tas med kan være tillegg for ubekvem arbeidstid, turnustillegg, skifttillegg, tillegg for arbeid på kveld eller om natten, helligdagstillegg, offshoretillegg, tillegg for arbeid på lørdag og søndag og ulempetillegg for spesielle arbeidsforhold.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

6.1.2 Godtgjørelse for 1. og 17. mai og bevegelige helligdager

Godtgjørelse for 1. og 17. mai og bevegelige helligdager som arbeidstakeren opparbeider som et tillegg pr. arbeidstime tas i dag ikke med ved beregning av sykepengegrunnlaget etter dagens regler. Dersom slike godtgjørelser skulle regnes med i sykepengegrunnlaget, ville sykepengeutbetalingene gi overkompensasjon i forhold til vanlig lønn. Dette henger sammen med at man først ville ta med godtgjørelsen i ukegrunnlaget og deretter multiplisere dette grunnlaget med 52.

Slike tillegg rapporteres til a-ordningen som ordinær lønn, og kan i dag ikke utledes med de spesifikke beløp. Det er ikke mulig for Arbeids- og velferdsetaten å skille dette tillegget ut fra den ordinære lønnsinntekten. Dersom tillegget ikke skal tas med ved sykepengeberegningen, vil man måtte pålegge arbeidsgiver å rapportere inn opplysninger som vil gjøre det mulig å utlede det spesifikke beløpet.

Med departementets forslag om at sykepengegrunnlaget skal fastsettes ut fra et gjennomsnitt av de tre siste innrapporterte månedene i a-ordningen, vil et tillegg for 1. og/eller 17. mai i liten grad kunne gi en overkompensasjon. Videre taler hensynet til å ikke øke arbeidsgivers rapporteringsplikt for å medregne slike tillegg i sykepengegrunnlaget. Departementet foreslår derfor at godtgjørelse for 1. og 17. mai og

bevegelige helligdager tas med ved beregning av sykepengegrunnlaget. Departementet antar at det er svært marginale størrelser som omfattes av koden.

6.1.3 Overskudd av utgiftsgodtgjørelser

Med utgiftsgodtgjørelse menes ytelser som en arbeidstaker mottar til dekning av kostnader i forbindelse med utførelse av arbeid. Slike godtgjørelser skal i dag ikke tas med ved beregningen, jf. punkt 6.3.1. Utgiftsgodtgjørelser kan gi arbeidstaker et overskudd eller inneholde et element av lønn.

I situasjoner der godtgjørelsen gir arbeidstaker et overskudd, regnes den med ved beregning av sykepengegrunnlaget tilsvarende den skattemessige verdien. For noen grupper arbeidstakere utgjør overskudd på utgiftsgodtgjørelser en vesentlig andel av totalinntekten. Det ville således kunne gitt urimelige utslag å se bort fra denne verdien i beregningen av ytelsen. Arbeidsgiver skal rapportere månedlig aktuell skatteverdi av overskuddet på utgiftsgodtgjørelsen til a-ordningen. Dette beløpet skal fortsatt regnes med ved beregning av sykepengegrunnlaget.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

6.1.4 Fast overtid

Overtid tas som hovedregel ikke med ved beregning av sykepengegrunnlaget.

Overtidslønn skal likevel tas med når overtiden er pålagt i arbeidsavtalen som fast overtid og dette ikke er i strid med bestemmelser om arbeidstid.

Godtgjørelse for fast overtid skal rapporteres til a-ordningen som fast tillegg, og ikke som overtid. Departementet foreslår at godtgjørelse for fast overtid fortsatt skal tas med ved beregning av sykepengegrunnlaget. Øvrig overtidslønn tas ikke med.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

6.2 Forslag til hvilke inntekter som i enkelte tilfeller skal inngå i grunnlaget

6.2.1 Naturalytelser

Med naturalytelse i arbeidsforhold menes goder arbeidstakeren mottar i annet enn penger fra sin arbeidsgiver, for eksempel rentefordel ved rimelige lån, fri bil, elektronisk kommunikasjon (telefon, internett), aksjer og fri bolig m.m. Dette gjelder både når ytelsen gis mottakeren gratis og til underpris. Naturalytelser er som hovedregel skattepliktig for mottaker.

På bakgrunn av at naturalytelser ofte ikke faller bort under sykefravær, tas verdien av ytelsen i utgangspunktet ikke med ved beregning av sykepengegrunnlaget. Fra det tidspunkt arbeidstakeren ikke lenger mottar ytelsene, skal de imidlertid medregnes med

den verdi som nyttes ved forskottstrekk av skatt. Bortfalt naturalytelse er sammenlignbart med bortfalt inntekt. Departementet mener derfor at verdien av slike ytelser skal inngå i sykepengegrunnlaget.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

Det kan ikke utledes av a-ordningen hvorvidt naturalytelsen faller bort under sykefravær. Departementet foreslår derfor at arbeidsgiver pålegges å rapportere særskilt inn til Arbeids- og velferdsetaten informasjon om når naturalytelsen faller bort samt skattemessig verdi.

6.2.2 Bonus

Bonus er godtgjørelse som knyttes direkte til innsats eller til resultater i en virksomhet. Godtgjørelsen kan være knyttet til en spesifikk innsats på individnivå eller gruppenivå der en inntektsmottaker mottar en godtgjørelse for utførelsen av sitt generelle arbeid, eller en spesifikk oppgave. Det kan også ytes godtgjørelse til inntektsmottakere som kan knyttes til resultater i virksomheten. Eksempler er resultatbonus, deling av overskudd i virksomheten, gratiale, tantieme mv. Bonus regnes som inntekt i arbeidsforhold og skatlegges som lønn.

Beslektede ytelser er prosentlønn, provisjon og akkordlønn. Disse beslektede ytelsene defineres som lønn, og skal rapporteres til a-ordningen som fastlønn eller timelønn. Ytelsene skal således alltid tas med ved beregningen av grunnlaget for sykepenger m.v.

Når det gjelder bonus kjennetegnes ytelsen ved at den ikke kan garanteres eller forventes, og beløpets størrelse kan være varierende. Hvorvidt bonus skal medregnes eller ikke ved fastsetting av sykepengegrunnlaget, avhenger for det første av om hvorvidt bonusen kan anses for å være resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats. For det andre avhenger det av om hvorvidt bonusen faller bort under sykefraværet.

Bonus som ikke er resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats og/eller som ikke faller bort under sykefraværet, skal i dag ikke medregnes i sykepengegrunnlaget. Disse reglene foreslås videreført uendret.

Bonus skal rapporteres på særskilt kode til a-ordningen. Det fremgår imidlertid ikke opplysninger om hvorvidt den må anses for å være resultat av arbeidstakers arbeidsinnsats samt hvorvidt den har falt bort som følge av sykefraværet eller ikke. Vurderingen om hvorvidt en framtidig bonus vil falle bort og størrelsen på denne, kan uansett være usikkert på sykmeldingstidspunktet og vil derfor være utfordrende for arbeidsgiver og trygdemyndighetene å få klarlagt og dokumentert.

Hvis bonus ikke er utbetalt i beregningsperioden, men vil komme til utbetaling på et senere tidspunkt (uavhengig av fraværet), er den ikke tapt, og bør heller ikke tas med i beregningsgrunnlaget. Hvis bonus normalt sett vil komme til utbetaling, men faller bort hvis medlemmet er fraværende på grunn av sykdom eller fødsel vil det derimot anses for å være bortfalt inntekt og skal inngå i beregningsgrunnlaget.

Det er således varierende i hvilken grad bonus faller bort ved fraværet og derfor skal tas med ved beregning av sykepengegrunnlaget. Dersom den skal tas med i beregningsgrunnlaget må opplysninger om at den faller bort samt bortfalt beløp rapporteres særskilt inn til Arbeids- og velferdsetaten.

Beregningsgrunnlaget skal etter en fast og langvarig praksis fastsettes på grunnlag av opplysninger som er tilgjengelig på skjæringstidspunktet. Avhengig av tidspunkt for beregning av grunnlaget for ytelsen i forhold til tidspunkt for tilgjengelig kunnskap om størrelsen på en framtidig bonus, vil resultatet av vurderingen kunne gi ulike og tilfeldige utfall. Sykepengeperiodens lengde er som regel ikke kjent på tidspunktet for fastsettelse av grunnlaget, og det er også av denne grunn problematisk å vurdere om bonus skal være med eller ikke i grunnlaget. En potensiell framtidig bonus er også en usikker størrelse. Dette taler for at bonus ikke bør tas med i beregningsgrunnlaget, verken som en del av arbeidsgiverperioden eller trygdeperioden.

Imidlertid kan en slik endring slå uheldig ut for en del arbeidstakere som har bonus som en "fast" del av lønnen. Departementet foreslår derfor å videreføre dagens regler om at bonus som er resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats og som faller bort under sykefraværet, skal medregnes i sykepengegrunnlaget.

6.3 Forslag til hvilke inntekter som ikke skal inngå i grunnlaget

Sykepenger og stønad etter folketrygdloven kapittel 9 skal gi kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt ved sykdom, og foreldrepenger skal sikre inntekt. Ved vurderingen av hvorvidt en inntekt skal tas med eller ikke, er det et spørsmål om denne inntekten er tapt eller ikke. En del inntektstyper kompenseres ikke.

6.3.1 Utgiftsgodtgjørelser

Godtgjørelser fra arbeidsgiver som helt eller delvis skal dekke arbeidstakers utgifter i forbindelse med utførelsen av arbeidet tas i dag ikke med ved beregningen av grunnlaget jf. punkt 6.1.3. Eksempler på utgifter i forbindelse med arbeidet som det er vanlig at arbeidsgiver dekker er elektronisk kommunikasjon, smusstillegg, diettgodtgjørelse, matpenger i forbindelse med overtid og bilgodtgjørelse for å nevne noen. Slike utgifter er knyttet til utførelsen av arbeidet og utgiftene faller bort under fraværet. Disse beløpene vil derfor fortsatt holdes utenfor ved beregning av sykepengegrunnlaget.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

6.3.2 Overtidsgodtgjørelse

Lønn for overtid skal ikke tas med i beregningsgrunnlaget, med mindre det er godtgjørelse for fast overtid som er del av arbeidsavtalen jf. punkt 6.1.4. Bakgrunnen for dette er at grunnlaget skal gi uttrykk for normalarbeidssituasjonen. Overtid som ikke er fast, skal rapporteres på særskilt kode til a-ordningen, og kan således identifiseres ved oppslag der.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

6.3.3 Feriepenger

Feriepenger tjenes opp året før ferien avvikles og betales istedenfor lønn under feriefravær. Feriepengene beregnes av det arbeidstakeren har fått i lønn og annet arbeidsvederlag i opptjeningsåret, og skal i utgangspunktet utbetales siste vanlige lønningdag før ferien. Det mest vanlige er imidlertid at virksomheten utbetaler feriepengene i en bestemt måned. Bestemmelsene framgår av ferieloven (lov 29. april 1988 nr. 21).

Feriepenger kommer til utbetaling uavhengig av fravær, og har ikke karakter av å være direkte resultat av arbeidsinnsats i tilknytning til beregningsperioden. Feriepenger skal derfor ikke inngå i sykepengegrunnlaget. Se punkt 5.4. om fastsetting av grunnlag når det er avviklet ferie i beregningsperioden.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

7 Sykepengegrunnlaget når trygden yter sykepenger (trygdeperioden)

Etter folketrygdloven § 8-30 fastsettes sykepengegrunnlaget i trygdeperioden ut fra den aktuelle ukeinntekten omregnet til årsinntekt.

Som nevnt under punkt. 4 er dagens regler om beregning av sykepenger i trygdeperioden svært ressurskrevende for Arbeids- og velferdsetaten å administrere. Blant annet innebærer dagens regler at den pensjonsgivende inntekten etter tredje og fjerde ledd må fastsettes før man gjør vurderingen av hvorvidt omregnet årsinntekt avviker mer enn 25 prosent fra den pensjonsgivende årsinntekten etter andre ledd. Dette innebærer at Arbeids- og velferdsetaten i praksis i alle saker må vurdere om det er grunnlag for skjønnsfastsettelse, noe som medfører unødvendig merarbeid for etaten.

Etter den foreslåtte hovedregelen skal sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden i utgangspunktet beregnes etter inntekt som har vært innrapportert i a-meldingen siste tre måneder før sykmeldingstidspunktet. Etter departementets syn bør sykepengegrunnlaget i trygdeperioden bygge videre på og være mest mulig lik beregningen av sykepenger i arbeidsgiverperioden. Departementet foreslår at sykepengegrunnlaget i trygdeperioden fastsettes ut fra aktuell månedsinntekt i folketrygdloven §§ 8-28 og 8-29 omregnet til årsinntekt.

Den omregnede årsinntekten sammenlignes i dag med et gjennomsnitt av pensjonspoengtallene for de siste tre årene. Inntektsopplysninger tre år tilbake i tid er ofte for gamle til å være representativt for normalinntekten. Opplysninger om pensjonsgivende inntekt vil heller ikke foreligge på samme tidspunkt i kalenderåret for alle. A-ordningen gir på den annen side tilgang til løpende lønnsrapporteringer hver måned. En årsinntekt tilsvarer normalt tolv måneders rapportering. Departementet foreslår derfor at grunnlaget etter folketrygdloven §§ 8-28 og 8-29 sammenlignes med inntekter rapportert til a-ordningen siste tolv måneder.

For å unngå at omregnet årsinntekt i for stor grad avviker fra sammenligningsbeløpet (opplysninger innrapportert a-ordningen siste tolv måneder), bør etter departementets syn følgende lønnsstututter regnes med i sammenligningsgrunnlaget: sykepenger etter kapittel 8, omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger etter kapittel 9 og svangerskapsenger og foreldrepenger etter kapittel 14 tas også med i sammenligningsgrunnlaget når rett til stønad er opptjent som arbeidstaker. Videre bør også feriepenger skal inngå i sammenligningsgrunnlaget.

På denne måten får man et bedre totalbilde av inntekten til medlemmet. Det vil innebære en effektiviseringsgevinst for etaten at man for alle relevante inntekter automatisk kan forholde seg til fastsatte og tilgjengelige størrelser fra a-ordningen. Det vil også føre til en raskere saksbehandling av etaten.

Dersom omregnet årsinntekt etter folketrygdloven §§ 8-28 og 8-29 avviker mer enn 25 prosent fra rapportert inntekt m.m. siste tolv måneder, foreslår departementet at sykepengegrunnlaget fastsettes ved skjønn til den årsinntekten som kan godtgjøres. Etter departementets syn bør det være en viss differanse for at unntaksregelen kommer til anvendelse. Det foreslås derfor at grensen på 25 prosent videreføres. Bestemmelsen i folketrygdloven § 8-30 siste ledd om beregning ved korttidsarbeidsforhold kan videreføres uendret.

Etter Arbeids- og velferdsdirektoratets opplysninger er det i dag ca. 25–30 prosent av sakene som har avvik på mer enn 25 prosent. Ved å sammenligne mot rapportert inntekt siste tolv måneder til a-ordningen i stedet for de tre siste kalenderår, vil sammenligningen skje ved bruk av mer tidsnære opplysninger. Vi har derfor grunn til å tro at færre saker enn i dag må behandles manuelt.

Saker som må behandles manuelt vil være saker med minst 25 prosent differanse mellom omregnet årsinntekt og innrapportert inntekt til a-ordningen siste tolv måneder. Målet med en manuell vurdering er å komme fram til en årsinntekt som er mest mulig representativ for inntektstapet, og motvirke urimelige utslag (ugunstige eller gunstige for bruker) ved hovedregelen for beregning. Vurderingen må skje ved bruk av skjønn.

I vurderingen skal det normalt bare tas hensyn til opplysninger som er tilgjengelig på skjæringstidspunktet. Disposisjoner som er foretatt etter dette tidspunktet skal det ses bort fra. I vurderingen kan det være det aktuelt å ta hensyn til blant annet tilknytning til arbeidslivet, hvor lenge har arbeidsforholdet vart på sykmeldingstidspunktet, hvor lenge er det avtalt at arbeidsforholdet skal vare, om vedkommende er fast ansatt, arbeidstider/normallønn i aktuell bransje/yrke, overgang fra studier til arbeidsliv mv.

7.1 Etterlønn/sluttvederlag

Med etterlønn/sluttvederlag menes vederlag/lønn som utbetales til arbeidstakere etter avslutning av arbeidsforholdet. Arbeidstaker vil i enkelte tilfeller kunne motta sykepenger samtidig som han eller hun mottar etterlønn eller sluttvederlag. På bakgrunn av at det ikke vil foreligge et inntektstap, tas i dag sluttvederlaget eller etterlønnen ikke med ved

fastsettelse av sykepengegrunnlaget. Vederlaget utbetales forutsetningsvis også under sykdommen og derved kan det utelates i sykepengegrunnlaget.

Disse reglene foreslås videreført uendret.

Perioder med etterlønn er imidlertid likestilt med yrkesaktivitet som kan gi rett til foreldrepenger, jf. folketrygdloven § 14-6 fjerde ledd bokstav d). Det er ikke gitt egne regler for hvordan foreldrepengene skal beregnes i slike tilfeller. Forarbeidene sier at utbetalt etterlønn får konsekvenser for foreldrepengenes størrelse etter beregningsreglene i sykepengekapittelet. Dagens praksis er at etterlønnen tas med ved en skjønnsmessig fastsettelse av beregningsgrunnlaget for dem som ikke har andre inntekter.

Departementet foreslår at etterlønn/sluttvederlag fortsatt kan tas med ved beregning av foreldrepenger. Departementet foreslår at håndteringen av disse sakene forskriftsfestes.

7.2 Tariffendringer

Dersom det skjer en tariffrevisjon med tilbakevirkende kraft, det vil si med virkning for et tidsrom før sykmeldingstidspunktet, anses dette som en varig lønnsendring som det i henhold til dagens praksis skal tas hensyn til. I avsluttede saker må det foretas omregning og etterbetaling dersom det fremsettes krav om det.

Tariffendring som gis virkning fra et tidspunkt etter sykmeldingsdatoen, medfører derimot ikke endring i sykepengegrunnlaget.

Dersom en arbeidstaker er delvis sykmeldt og delvis i arbeid når inntekten i arbeidsforholdet justeres, skal sykepengene for den del vedkommende har vært i arbeid, ved eventuell hel sykmelding, beregnes etter det nye grunnlaget. Det gjelder selv om det ikke skal beregnes noen ny arbeidsgiverperiode ved endringen av uføregraden.

Dagens regler er arbeidskrevende, da de innebærer at etaten må omregne en del saker. Etaten har naturlig nok ikke oversikt over hvilke mottakere av sykepenger som er omfattet av tariffavtalene og hvordan disse avtalene slår ut lønnsmessig for den enkelte arbeidstaker. Det kan også være utfordrende å avgjøre hvorvidt det er en tariffavtale til stedet eller ikke. Etaten er avhengig av at arbeidsgiveren, eventuelt arbeidstakeren, melder fra til etaten ved tariffendringer for å kunne vurdere omregning av saken. Dersom verken arbeidsgiveren eller arbeidstakeren melder fra, vil etaten ikke fange dette opp.

Etter departementets syn taler dette mot at dagens praksis videreføres. På den annen side er det rimelig at varig lønnsøkning gjennom tariffavtale behandles som andre varige lønnsøkninger som skjer med virkning før skjæringstidspunktet.

Departementet mener at dagens praksis bør videreføres, men at det presiseres i regelverket at et eventuelt krav om omregning og etterbetaling må framsettes innen tre måneder etter at tariffavtalen ble endret.

Arbeids- og velferdsetaten mottar ikke opplysninger om tariffendringer. Departementet legger til grunn at det er arbeidsgiver som må rapportere nytt grunnlag ved slike tariffendringer, da arbeidsgiver er nærmere enn Arbeids- og velferdsetaten til å ha denne

kunnskapen. Den sykmeldte selv kan også gi samme opplysninger. I ny løsning legges det opp til at opplysningene kan sendes elektronisk fra arbeidsgivers lønns- og personalsystemer.

8 Arbeidsgivers opplysningsplikt til Arbeids- og velferdsetaten om inntekt mv.

8.1 Arbeids- og velferdsetatens tilgang til opplysninger i a-ordningen

Arbeids- og velferdsetaten har i dag tilgang til opplysninger i a-ordningen i forbindelse med forvaltning av, og beregning av ytelser etter folketrygdloven jf. a-opplysningsloven § 8 første ledd. Tilgangen er begrenset til opplysninger som organet har hjemmel i lov til å innhente.

A-ordningen gir løpende oversikt over alle arbeidstakeres og frilanseres inntekt og arbeidsforhold. Det er flere opplysninger som Arbeids- og velferdsetaten får i dag fra inntektsopplysnings skjemaet som vil kunne hentes fra a-ordningen og brukes ved beregning av sykepengekrav. Dette gjelder for eksempel opplysninger om:

- Arbeidsforholdets startdato og ev. sluttdato
- Antall timer pr. uke som full stilling tilsvarer
- Stillingsprosent
- Siste dato for endring av stillingsprosent
- Avlønningstype
- Siste lønnendringsdato
- Ev. start- og sluttdato permisjon og permisjonsprosent hvis det er innrapportert.

Det foreslås i høringsbrev av 2. september 2015 å utvide Arbeids- og velferdsetatens tilgang til opplysninger i a-ordningen til også å gjelde opplysninger som skal gis i forbindelse med fastsettelse og innkreving av underholdsbidrag etter barneloven, barnevernloven og ekteskapsloven. Det foreslås dessuten at Arbeids- og velferdsetaten skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med utredning og produksjon av statistikk.

8.2 Behov for tilleggsinformasjon fra arbeidsgiver til Arbeids- og velferdsetaten om den sykmeldtes arbeidsforhold og inntektsforhold

I dag dekkes informasjonsbehovet Arbeids- og velferdsetaten har ved behandling av en sykepengesak blant annet fra Aa-registeret, Pensjonsfaglig opptjeningsregister og fra inntektsopplysnings skjema fra arbeidsgiver. I tillegg gir arbeidstaker en del opplysninger på sykmeldingsblanketten del D, krav om sykepenger.

For å kunne vurdere om vilkår for rett til ytelsen er oppfylt og fastsette riktig beregningsgrunnlag i trygdeperioden samt refundere korrekt beløp til arbeidsgivere som forskutterer ytelsen, vil det fortsatt være nødvendig at arbeidsgiver oppgir en del saksopplysninger til Arbeids- og velferdsetaten. Disse opplysningene kan i dag ikke hentes fra a-ordningen.

Eksempler på inntektsopplysninger som ikke er spesifisert nok i a-ordningen til å dekke informasjonsbehovet i forbindelse med behandlingen av et sykepengekrav vil være opplysninger om:

- Endringer i inntekts- eller arbeidsforhold siden forrige rapportering til a-ordningen
- Opplysninger om avtalt ferie og permisjon, herunder utdanningspermisjon
- Om arbeidsgiver krever refusjon, samt beløp og aktuell periode
- Start-/sluttidspunkt for arbeidsgiverperioden
- Første fraværs-/permisjonsdag (skjæringstidspunktet)
- Refusjonskrav knyttet til forsikrings- og skjermingsordninger (jf. folketrygdloven §§8-20 og 8-21)
- Naturalytelser som faller bort under fraværet – type, verdi og tidspunkt for bortfall
- Begrunnelse fra arbeidsgiver som ikke har utbetalt sykepenger i arbeidsgiverperioden

I tillegg vil det være nødvendig å motta opplysninger om arbeidsgivers beregning av sykepengegrunnlaget, jf. punkt 8.2.1.

Det vil derfor være nødvendig å videreføre en egen melding fra arbeidsgiver til Arbeids- og velferdsetaten med tilsvarende innhold som inntektsskjemaet. Arbeidsgiver vil ikke få større rapporteringsplikt enn den de har i dag.

8.2.1 Særskilt om behovet for tilleggsinformasjon fra arbeidsgiver om beregning av sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden

Som nevnt er det arbeidsgivers fastsetting av sykepengegrunnlaget som danner utgangspunktet også for trygdeperioden, jf. folketrygdloven § 8-30 første ledd. Reglene for arbeidsgivers fastsetting følger av folketrygdloven §§ 8-28 og 8-29.

Beregningen av sykepenger under og etter arbeidsgiverperioden gir i de fleste tilfeller det samme beregningsgrunnlaget. En hovedforskjell er at det i arbeidsgiverperioden ikke foretas noen sammenligning mot tidligere inntekter.

A-ordningen vil ikke gi opplysninger om sykepenger utbetales i arbeidsgiverperioden og i så fall med hvilket beløp.

Arbeids- og velferdsetaten vil etter departementets syn fortsatt ha behov for informasjon om arbeidsgivers beregning av sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden. Det er flere grunner til dette. Eksempelvis vil arbeidsgiver ha flere ferske opplysninger enn Arbeids- og velferdsetaten som kan få betydning for beregningen. Arbeidsgiver er den som kjenner til endringer som skjer tett opp til skjæringstidspunktet. Lovlig fravær uten lønn skal

holdes utenfor beregningsperioden (jf. folketrygdloven § 8-28 andre ledd). Denne opplysningen har bare arbeidsgiver. Arbeidsgiver vil vite om en naturalytelse faller bort, og hvorvidt den skal med i sykepengegrunnlaget eller ikke (jf. folketrygdloven § 8-29 femte ledd). Arbeids- og velferdsetaten må få vite fra hvilket tidspunkt naturalytelsen faller bort og med hvilket beløp.

Dessuten må arbeidsgivere som forskutterer uansett sette frem krav om refusjon. I alle saker hvor det gis refusjon må Arbeids- og velferdsetaten avklare om deler av beløpet skal utbetales direkte til bruker eller om hele beløpet skal refunderes til arbeidsgiver, jf. folketrygdloven § 22-3.

Til tross for ønsket om å redusere arbeidsgivers rapporteringsplikt er det etter departementets syn fortsatt behov for at arbeidsgiver skal oppgi informasjon om arbeidsgivers beregning av sykepengegrunnlaget i arbeidsgiverperioden til Arbeids- og velferdsetaten, som utgangspunkt for fastsetting av beregningsgrunnlaget for ytelsen i trygdeperioden. Departementet foreslår at denne informasjonen innrapporteres sammen med øvrige saksopplysninger som må oppgis til etaten ved oppstart av saken.

8.3 Om meldingen fra arbeidsgiver

Det er en hovedstrategi i forbindelse med IKT-moderniseringen i Arbeids- og velferdsetaten at kommunikasjonen mellom etaten og brukerne, herunder andre aktører som arbeidsgivere, så langt det er mulig skal baseres på elektroniske dialogløsninger. Elektronisk kommunikasjon blir regnet for å være nødvendig for å sikre kvalitet og effektivitet, og vil kunne bidra til å redusere alle aktørenes ressursbruk betydelig.

I dag er det ikke mulig å sende inn inntektsskjema elektronisk. Arbeids- og velferdsetaten vil i forbindelse med IKT-moderniseringen legge til rette for at informasjonen ved et sykepengekrav kan sendes elektronisk fra arbeidsgiver til etaten via Altinn. Det er planlagt uformet en elektronisk melding med strukturert informasjon som kan behandles automatisk. Det er et mål at meldingen skal fremstå forenklet for arbeidsgiver. Arbeids- og velferdsetaten legger videre opp til at det skal være grensesnitt fra Altinns plattform slik at leverandører av lønns- og personalsystemer (LPS) kan tilby de samme tjenestene som en del av sine produkter. For arbeidsgivere som ikke har LPS som er integrert med tjenestene på Altinn-plattform vil det være mulig å bruke elektroniske skjema på altinn.no.

8.4 Lovfesting av krav til elektronisk kommunikasjon

Arbeidsgiveren til en bruker som gjør krav på utbetaling av sykepengeplikter i henhold til folketrygdloven § 21-4 å gi Arbeids- og velferdsetaten de opplysninger som etaten pålegger vedkommende arbeidsgiver å legge frem. Det er i dag ingen krav om at disse opplysningene må sendes elektronisk til etaten.

Innrapportering av opplysninger til a-ordningen skjer imidlertid i hovedsak elektronisk. Arbeidsgivere plikter i henhold til folketrygdloven § 25-10 uoppfordret å gi opplysninger som nevnt i folketrygdloven § 21-4 etter reglene i a-opplysningsloven. Nærmere bestemmelser om sted og måte for innrapportering mv. er regulert i forskrift 10. juli 2014

nr. 969 til folketrygdloven § 25-10 om arbeidsgivers opplysningsplikt om arbeidsforhold og inntekt.

Departementet foreslår at det fastsettes en forskriftshjemmel for å kunne kreve elektronisk innsending av opplysninger som ikke fremgår av a-meldingen, og som er nødvendig i forbindelse med et sykepengekrav. Da det her dreier seg om rapportering av opplysninger etter pålegg i det enkelte tilfellet, og ikke løpende innsending av opplysninger fra arbeidsgiver, er det etter departementets syn hensiktsmessig at forskriftshjemmelen plasseres i folketrygdloven § 21-4, og ikke folketrygdloven § 25-10.

8.5 Fastsetting av beregningsgrunnlaget ved manglende dokumentasjon av inntekt fra arbeidsgiver

I tilfeller der arbeidsgiver unnlater å rapportere inn den nødvendige informasjon må Arbeids- og velferdsetaten som i dag sørge for at saken opplyses på annen måte, for eksempel ved å kontakte den som søker sykepenger og innhente lønns slipper, arbeidskontrakt, selvangivelse eller lignende som kan bekrefte den aktuelle inntekten.

Den sykmeldte skal fortsatt kunne dokumentere inntektsgrunnlaget dersom arbeidsgiver ikke oppfyller sin informasjonsplikt.

9 Øvrige endringer

9.1 Endringer i folketrygdlovens grunnbeløp

Grunnbeløpet er en beregningsfaktor som har betydning for retten til ytelser og for størrelsen på ytelser etter folketrygdloven. Det er et vilkår for rett til ytelser etter kapittel 8, 9 og 14 at inntektsgrunnlaget utgjør minst 50 prosent av grunnbeløpet.

Inntektsgrunnlaget kan ikke overstige seks ganger grunnbeløpet. Ytelsene blir ikke regulert i samsvar med de årlige endringene i grunnbeløpet, men løper nominelt uendret. Dette har sammenheng med at de vanligvis i motsetning til blant annet uføretrygd og alderspensjon ikke mottas over flere år.

Grunnbeløpet fastsettes av Kongen og reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten. En av faktorene som inngår i reguleringen er først kjent medio mai. Grunnbeløpet blir derfor vanligvis først fastsatt siste halvdel av mai måned/månedsskiftet mai-juni.

Det vil være tilfeller der en person blir sykmeldt fra 1. mai og som på tidspunktet sykepengene blir innvilget har et inntektsgrunnlag på årsbasis som overstiger halvparten av det gamle grunnbeløpet, men ikke over halvparten av den nye grunnbeløpet som senere blir fastsatt med virkning fra 1. mai. Etter fast og langvarig praksis omgjør Arbeids- og velferdsetaten ikke disse sakene.

Departementet mener at dagens praksis bør videreføres. Det ville være urimelig om personer som fylte dagjeldende vilkår for rett til sykepenger noen uker senere skulle miste ytelsen sin fordi grunnbeløpet har blitt økt med tilbakevirkende kraft. Det er imidlertid en

fordel å ha en klar bestemmelse om når endringen av grunnbeløpet skal gjelde for kravet til minste innteksgrunnlag og at denne gjelder tidligst fra det tidspunktet det nye grunnbeløpet blir fastsatt.

I dag blir virkningstidspunktet for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til dagpenger fastsatt i den samme kongelige resolusjonen som fastsetter nytt grunnbeløp. Det følger av folketrygdloven § 4-4 femte ledd at når grunnbeløpet blir regulert, skal endringen i kravet til minsteinntekt for dagpenger først gjelde fra og med det tidspunktet Kongen bestemmer. Etter departementets syn bør det samme gjøres for kravet til minsteinntekt for rett til ytelser etter folketrygdloven kapittel 8, 9 og 14. Det foreslås derfor at det i folketrygdloven § 8-3 andre ledd, § 9-3 andre ledd, § 14-4 tredje ledd og § 14-6 andre ledd tas inn en bestemmelse tilsvarende § 4-4 femte ledd.

Når det gjelder "taket" på seks ganger grunnbeløpet, er det ingen grunn til å gjøre unntak fra virkningstidspunktet 1. mai for nytt grunnbeløp. Det innebærer at personer som blir sykmeldt 1. mai eller senere i mai, og som har fått grunnlaget begrenset fordi det var større enn seks ganger det gamle grunnbeløpet, fortsatt skal få etterbetalt eventuell differanse opptil seks ganger nytt grunnbeløp.

9.2 Særlig om frilansere

Frilansere har rett til sykepenges med 100 prosent fra 17. sykedag. Sykepengegrunnlaget for frilansere fastsettes i dag likt som for selvstendig næringsdrivende ut fra gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt de siste tre årene, jf. folketrygdloven § 8-38, jf. § 8-35. Dersom virksomheten eller arbeidssituasjonen er varig endret og denne endringen medfører at den pensjonsgivende årsinntekten avviker med mer enn 25 prosent av pensjonspoengtallene de tre siste årene, skal imidlertid grunnlaget fastsettes ved skjønn.

A-ordningen inneholder inntektsopplysninger for frilansere, og departementet foreslår at frilansere gis samme beregningsgrunnlag som for arbeidstakere, det vil si at beregningsgrunnlaget fastsettes ut fra en beregnet aktuell månedsinntekt som består av et gjennomsnitt av innrapportert inntekt til a-ordningen de siste tre månedene. Det foreslås videre at den aktuelle månedsinntekt, i likhet som for arbeidstakere, omregnes til årsinntekt og sammenholdes med innrapportert inntekt til a-ordningen de siste tolv måneder. Ved å bruke mer oppdaterte inntektsopplysninger fra a-ordningen, vil man kunne få et mer treffsikkert resultat for hva som er inntektstapet til vedkommende, enn ved å bruke gjennomsnittet av pensjonspoengtallene de siste tre årene.

Forsikringsordningen for frilansere foreslås videreført uendret.

Departementet viser til forslaget til § 8-38 siste ledd.

9.3 Kombinert inntekt som frilanser og selvstendig næringsdrivende

For personer som har inntekt både som frilanser og som selvstendig næringsdrivende gis det sykepenges som for selvstendig næringsdrivende, jf. folketrygdloven § 8-42. Det

foreligger da rett til sykepenger fra 17. sykedag beregnet med 65 prosent av det samlede grunnlaget, dvs. at det også gis 65 prosent av frilansinntekten og ikke 100 prosent.

Sykepengene beregnes på grunnlag av samlet inntekt (næringsinntekten og frilansinntekten) svarende til den pensjonsgivende årsinntekten som i utgangspunktet beregnes på grunnlag av de tre siste årenes pensjonspoeng etter folketrygdloven § 8-35.

Dagens regel for beregning av sykepenger til personer som kombinerer inntekt som frilanser og selvstendig næringsdrivende oppfattes som urettferdig, og har vært tatt opp flere ganger. Etter departementets syn slår dagens regel uheldig ut. Dette gjelder særlig for personer som har en stor andel frilanserinntekt og en mindre andel av inntekten som selvstendig næringsdrivende. Siden frilansere får 100 prosent lønnskompensasjon fra 17. dag, mens selvstendig næringsdrivende får 65 prosent, kan det gi relativt store utslag for den enkelte.

På denne bakgrunn, samt at a-ordningen legger til rette for effektiv informasjonsinnhenting, ser departementet det nå hensiktsmessig å foreslå at personer som har næringsinntekt og frilansinntekt får beregnet sykepenger etter samme regelverk som arbeidstakere som kombinerer ordinær lønnsinntekt og næringsinntekt, jf. folketrygdloven § 8-41.

Den foreslåtte endringen innebærer at det vil være nødvendig å fastsette to sykepengegrunnlag for henholdsvis nærings- og frilanserdelen av samlet inntekt, i motsetning til dagens regelverk som kun opererer med et samlet grunnlag. Personer som på sykmeldingstidspunktet har inntekt både som selvstendig næringsdrivende og frilanser vil fra og med 17. dag få sykepenger med en dekningsgrad på 100 prosent av frilansinntekten og 65 prosent av inntekten som selvstendig næringsdrivende. Den som er sykmeldt som frilanser vil da gis sykepenger som frilanser for inntekt opp til 6 G. Næringsinntekten kompenseres da bare hvis frilansinntekten er lavere enn 6 G.

Personer med både frilanser- og næringsinntekt kan i dag velge mellom de tre forsikringsalternativene som gjelder for selvstendig næringsdrivende. Den foreslåtte endringen medfører at forsikringsordningen må tilpasses.

10 Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1 Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for korttidsytelsene for arbeidstakere etter folketrygdloven kapittel 8, 9 og 14

Selve omleggingen til nytt beregningsregelverk for folketrygdlovens korttidsytelser er forutsatt å være en provenynøytral teknisk tilpasning. Beregninger fra Arbeids- og velferdsdirektoratet anslår at de foreslåtte endringene kan medføre en utgiftsreduksjon på 0,2 prosent. Et avvik på -0,2 prosent er såpass lite at det må antas å ligge innenfor usikkerhetsmarginen i beregningene. Det forventes derfor at forslagene vil være om lag provenynøytrale, dvs. at inntektsgrunnlagene blir om lag uendret.

Beregningene viser også at de foreslåtte endringene vil være om lag provenynøytrale også for hver av de enkelte ordningene (sykepenger, foreldrepenger og omsorgs- og pleiepenger). Beregningene gir ingen indikasjon på at de foreslåtte endringene vil føre til store endringer for enkelte grupper framfor andre.

De foreslåtte endringene vil kunne gi vesentlige administrative gevinster for flere aktører, og i særlig grad for Arbeids- og velferdsetaten. Endringene muliggjør administrative forenklinger i etaten, herunder en større grad av automatisering av disse sakene.

10.2 Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for frilansere

Det er grunn til å tro at forslaget kan medføre et noe høyere grunnlag til frilansere enn dagens regler, da de vil få erstattet dagens lønnsinntekt og ikke det som har vært den mer historiske lønnen. Hvor stor denne forskjellen vil bli, er det imidlertid ikke mulig å gi noen eksakt beregning av.

Ettersom frilansere er en såpass liten gruppe, antar departementet at den foreslåtte endringen ikke vil ha store konsekvenser for stønadsbudsjettet. Av ca. 123 000 påbegynte foreldrepenge saker i 2014, var 164 personer frilansere.

10.3 Forslag om endret fastsetting av grunnlaget for personer som har inntekt både som frilanser og selvstendig næringsdrivende

Ettersom det ikke finnes informasjon om hvor mange av frilanserne som har kombinerte inntekter, er det ikke mulig å få noe eksakt grunnlag til å anslå merutgiftene ved forslaget. Forslaget vil av naturlige årsaker medføre en merutgift. På usikkert grunnlag vil forslaget kunne medføre en økning i stønadsbudsjettet på 1,3 til 5,2 mill. kroner, avhengig av hvor mange nye sykepengetilfeller trygden skal kompensere for.

11 Forslag til lovtekst

I lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer (markert i kursiv):

§ 8-3 andre ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Når grunnbeløpet blir regulert etter § 1-4, skal endringen i kravet til minsteinntekt først gjelde fra og med det tidspunktet Kongen bestemmer.

§ 8-28 skal lyde:

Sykepengegrunnlaget som nevnt i § 8-10 fastsettes i arbeidsgiverperioden etter en beregnet *aktuell månedsinntekt*, se § 8-29.

Den aktuelle *månedsinntekten* skal beregnes etter den gjennomsnittlige arbeidsinntekten som arbeidstakeren har hatt i arbeidsforholdet i en nærmere bestemt periode før han eller hun ble arbeidsufør (beregningsperioden). Lovlig fravær uten lønn skal holdes utenfor beregningsperioden.

Beregningsperioden fastsettes slik:

- a) *Gjennomsnittet av inntekt rapportert til a-ordningen de siste tre månedene legges til grunn.*
- b) *I et arbeidsforhold som har vart så kort tid at det ikke er rapportert inntekt til a-ordningen for tre måneder, skal dette kortere tidsrommet legges til grunn.*
- c) *I et arbeidsforhold der arbeidstakeren har fått varig lønnsendring i løpet av de tre siste månedene eller etter sist rapporterte inntekt til a-ordningen, skal tidsrommet etter lønnsendringen legges til grunn.*

For timelønnede arbeidstakere med skiftende arbeidsperioder omgjøres den aktuelle *månedsinntekten* til et sykepengegrunnlag pr. dag i arbeidsgiverperioden ved at inntekten fordeles på *antall arbeidsdager* i beregningsperioden.

§ 8-29 skal lyde:

Lønnsinntekt og andre godtgjørelser som er resultat av arbeidstakerens egen arbeidsinnsats tas med når den aktuelle *månedsinntekten* skal beregnes. Tillegg for ubekvem arbeidstid og ulempetillegg for spesielle arbeidsforhold regnes med. *Det samme gjelder godtgjørelse for 1. og 17. mai og bevegelige helligdager som arbeidstakeren opparbeider som et tillegg pr. arbeidstime.*

Godtgjørelser som helt eller delvis skal dekke utgifter i forbindelse med utførelsen av arbeidet, tas ikke med. Dette gjelder blant annet diettgodtgjørelse, bilgodtgjørelse, verktøygodtgjørelse og smussgodtgjørelse. Overskudd på utgiftsgodtgjørelser regnes med og gis den verdien som nyttes ved forskottstrekk av skatt.

Lønn for overtid tas ikke med. Overtidslønn skal likevel tas med når overtiden er pålagt i arbeidsavtalen som fast overtid og dette ikke er i strid med lovbestemmelser om arbeidstid.

Feriepenger tas ikke med. Naturalytelser tas ikke med dersom arbeidstakeren også mottar ytelsene under sykefravær. Fra det tidspunkt arbeidstakeren ikke lenger mottar ytelsene, tas de med ved beregningen med den verdi som nyttes ved forskottstrekk av skatt.

Departementet gir nærmere forskrifter om hvilke inntekter som arbeidsgiveren plikter å gi opplysninger om etter a-opplysningsloven som skal tas med i beregningen.

§ 8-30 skal lyde:

Når trygden yter sykepenger, fastsettes sykepengegrunnlaget ut fra den aktuelle *månedsinntekten* (§ 8-28), som omregnes til årsinntekt.

Dersom omregnet årsinntekt etter første ledd avviker mer enn 25 prosent fra gjennomsnittet av rapportert inntekt til a-ordningen de siste tolv månedene før arbeidsuførheten inntraff, skal sykepengegrunnlaget fastsettes ved skjønn ut fra den årsinntekten som kan godtgjøres på dette tidspunktet. Som inntekt de siste tolv månedene regnes også sykepenger etter kapittel 8, omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger etter kapittel 9 og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14 når rett til stønad er opptjent som arbeidstaker. Feriepenger medregnes også.

For en arbeidstaker som blir arbeidsufør i et tidsbegrenset arbeidsforhold på under seks måneder, fastsettes sykepengegrunnlaget etter første ledd, selv om dette sykepengegrunnlaget avviker mer enn 25 prosent fra sykepengegrunnlaget etter andre ledd. Dette gjelder bare for det tidsrommet arbeidsforholdet skulle ha vart. Deretter kan det ytes sykepenger etter *andre ledd* dersom medlemmet kan dokumentere inntektstap.

§ 8-38 femte ledd skal lyde:

Sykepengegrunnlaget for frilansere fastsettes på samme måte som for arbeidstakere, se §§ 8-28 til 8-30.

§ 8-42 skal lyde:

Til et medlem som på sykmeldingstidspunktet har inntekt både som selvstendig næringsdrivende og som frilanser, ytes det sykepenger etter bestemmelsene i § 8-41.

§ 9-3 andre ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Når grunnbeløpet blir regulert etter § 1-4, skal endringen i kravet til minsteinntekt først gjelde fra og med det tidspunktet Kongen bestemmer.

§ 14-4 tredje ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Når grunnbeløpet blir regulert etter § 1-4, skal endringen i kravet til minsteinntekt først gjelde fra og med det tidspunktet Kongen bestemmer.

§ 14-6 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Når grunnbeløpet blir regulert etter § 1-4, skal endringen i kravet til minsteinntekt først gjelde fra og med det tidspunktet Kongen bestemmer.

§ 21-4 første ledd nytt siste punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at visse opplysninger som ikke skal gis uoppfordret etter reglene i a-opplysningsloven, jf. folketrygdloven § 25-10, skal gis elektronisk til Arbeids- og velferdsetaten.